

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Disputatio XII. De causalitate Scientiæ Divinæ. ad a. 8. q. 14.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

tellectus Angeli non est causa proximè completa ad omnes suas posibles cognitiones; e contra essentia divina est causa proximè completa ad producendas & cognoscendas omnes creaturas tam posibles, quàm actuales.

33. Instabis. Medium universale nihil distinctè & in particulari, sed confusè tantùm, & in universali representat; sed essentia DEI respectu creaturarum esset medium universale; ergo ipsas tantùm confusè & sub aliqua communi ratione representaret.

Resp. quod est medium universale, universalitate abstractionis & confusionis, non nisi confusè & in universali representat, conc. quod est universale universalitate causalitatis & eminentialis continentia, nego maj. sicque distinctà minore, nego consequentiam.

§. VI.

Cognitio malorum, privationum, negationum.

34. Certum est scientiam divinam etiam ad mala, miserias, infirmitates, mortem, peccata extendi; nam ita de malis naturæ dicitur sap. 8. *Monstra scit, antequam fiant*: de malis pænæ Prov. 15. *Infernus & perditio coram eo*: de malis culpæ pl. 66. *delicta mea à te non sunt abscondita*. Deur. 32. *nonne hæc condita sunt apud me*. Job. 14. *signasti quasi in sacco delicta mea*. Cùm ergo dictum sit, DEUM alia à se cognoscere in sua essentia, & hæc objecta nullo modo in divina essentia tanquam causa contineri possint, difficultas est, quo modo à divina scientia certò cognosci possint.

35. CONCLUSIO. *Quamvis sit de perfectione divine scientia, ut cognoscat omnia mala (2.) illa tamen quæ talia non cognoscit in sua essentia tanquam causa (3.) sed per formas & bonitates oppositas cognitias in sua essentia tanquam causa*. Ita S. D. a. 10.

Ratio primæ partis est, quòd cognitio malorum est cognitio veri; sed hæc pertinet ad perfectionem intellectus & cognitionis: *neque enim bonum perfectè cognoscitur, nisi cognoscantur ea, quæ ipsi possunt accidere*. Sed bonis possunt accidere mala, per quæ corrumpantur: ergo DEUS perfectè & comprehensivè cognoscendo bona, etiam debet cognoscere mala ipsi opposita.

Et ideo DEUS debet in primis cognoscere mala naturæ, quia hæc cadunt sub universalem DEI providentiam, tanquam provisoris naturæ. Ma-

la verò pænæ & culpæ pertinent ad eundem, tanquam legislatorem, judicem & vindicem boni imperantem, idèoque mala prohibentem ac punientem.

Ratio secundæ & tertie partis est, quòd cùm cognitio bonitatis sit proprietas entis, privationes & negationes non sunt cognoscibiles nisi in formis oppositis; sicut per lumen cognoscuntur tenebræ; sed malum quæ tale consistit in privatione bonitatis ut sic, ergo non nisi ratione bonitatis oppositæ cognosci potest. Sed neque divina essentia potest esse causa proxima ullius mali & privationis, tum quia mala & privationes non habent causam efficientem directam & proximam, tum quia licet malum peccati consisteret in positivo, solum haberet causam deficientem, non efficientem.

Videntur igitur mala, sicut etiam privationes, & negationes ratione creatæ bonitatis seu formæ oppositæ, non quasi bonitas creatæ sit species, in qua DEUS malum videt, sed quia est objectum materiale, quod DEUS videndo in sua essentia tanquam causa indirectè attingit malitiam oppositam.

Colliges. Nec essentia rationis à DEO cognoscitur, in sua essentia tanquam causa proxima, sed per actum nostri intellectus cognitum in sua essentia tanquam causa. Ratio est eadem, quia nempe ens rationis propter suam imperfectionem à solo humano intellectu causari, & in ipso tanquam causa contineri & videri potest, ut aliunde suppono. Cognoscit ergo DEUS nostra essentia rationis, quatenus in sua essentia tanquam causa comprehendit omnes nostras cogitationes, & scit cogitationes hominum, quoniam vane sunt. pl. 93. adeoque videt, ad quæ nam objecta terminentur, ut sunt essentia rationis, naturæ universales, conceptus privativi &c. unde etiam divina cognitio respectu talium objectorum non est practica, sed purè speculative.

Objicies primò illud Abacuc. 1. *Mundi sunt oculi tui; ne videant malum*. Secundò. Si DEUS cognosceret ens rationis, tunc faceret, quia ejus fieri est cognosci: sed non facit; ergo non cognoscit.

Resp. ad 1. Ibi negari tantùm scientiam approbationis, non aliam quamcunque. Ad 2. nego sequelâ, & probationem distinguo: entis rationis fieri est cognosci cognitione practica, componente & combinante extrema incombinabilia conc. cognitione tantùm speculative, illa ab intellectu humano combinata speculative, nego. priori modo homo, posteriori DEUS cognoscit ens rationis.

DISPUTATIO XII.

DE

Causalitate scientiæ Divinæ.

Ada. 8. q. 14.

Postquam illa expendimus, quæ ad ipsam quidditatem, modumque Divinæ scientiæ pertinent, quo res creatas intelligit, & pro scientia futurorum fundamenta

menta iecimus, nunc etiam eius efficaciam, causalitatemque disquirimus, & primò an Divina scientia sit causa rerum non tantum directiva, sed etiam effectiva? deinde quænam sit illa scientia? examinamus.

ARTICULUS I.

An scientia DEI sit causa rerum effectiva?

S U M M A R I A.

1. Certum est scientiam DEI causam esse rerum saltem directivam.
2. Vni effectiva scientia probatur ex script.
3. Et paritate Dictionis notionalis.
4. Ex causali D. Augustini.
5. Autoritate & rationibus Doct. Ang.
6. Causalitas competit scientia per conjunctionem cum voluntate.
7. Rejicitur potentia executiva distincta à scientia practica.
8. Exponitur 2. textus S. Doct.
9. Quomodo efficere possit esse actus proprius potentia intellectiva.

§. I.

Afferitur Divinae scientiæ causalitas.

1. Certum est de fide, scientiam DEI aliquà ratione esse causam rerum: ita enim pl. 103. *Omnia in sapientia fecisti &c.* sap. 7. Eadem divina sapientia vocatur rerum omnium mater, & artifex. Itaque indubium est, Divinam scientiam tum ratione idearum, in quibus à creatoris est imitabilis, tum ratione artificiosæ directionis, quæ rebus omnibus modum finemque præscribit, & omnia in numero, pondere, & mensura disponit, ingenerare causæ exemplatis & directivæ rerum omnium causam esse, neque agenti primo & perfectissimo alius operandi modus convenire potest, quam cum consilio & artificiosa directione, ut proinde ad omne opus DEI aliqua Divinae scientiæ causalitas concurret. Controversia igitur est, an effectiva quoque & physica causalitate practica DEI scientia in res scitas influat, quod tum demum fit, quando per actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem, immediate operatur effectum. Ubi Recentiores communiter negativam, Thomistæ affirmativam tenent.

2. CONCLUSIO. est affirmativa & Probatur primò è S. Script. cujus verba, si cum proprietate accipiantur, (uti secundum communem Theologorum regulam debent accipi, quamvis nullum sequitur inconveniens) physicam causalitatem divine scientiæ tribuunt, ut Prov. 3. *Dominus sapientia fundavit terram, stabilivit calos prudentia.* Et sapient. 8. loquitur ipsa sapientia: *quando appropinquat fundamenta terre, cum eo eram cuncta componens.* Pl. 135. dicitur: *qui fecit calos in intellectu, facere autem, componere, stabilire, non solum directionem, sed efficientiam sonant.* Præcio præ verò ostenditur ex Gen. 1. ubi dixit DEUS: *facta lux, & facta est lux, &c.* & sic de cæteris creaturis. Rufus Pl. 148. dicitur: *ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt:* quorum utro-

que loco indicatur, verbo, imperio, mandato Domini omnia facta & producta esse. Subsumo: sed imperium, & mandatum est actus scientiæ practicae DEI: est enim quædam intimatio, ordinatio, & locutio, quæ ad intellectum pertinet: ergo per actum practicae scientiæ DEI facta sunt omnia.

3. Confirmatur. Quia Verbum in divinis dicendo producitur, ejus productio spectat ad intellectum: ergo etiam, quia creatura dicendo producitur, earum productio pertinet ad intellectum: non enim minus dicere absolutum est actus intellectus, quam dicere notionale.

4. Secundò probatur ex illa celebri causali S. Augustini 5. de Trinit. hic a. 8. relatà à S. Doct. *universas creaturas spirituales & corporeas non quia sunt, ideo novit DEUS, sed ideo sunt, quia novit.* cui similia habet 11. de civ. c. 10. sed hæc causalitas non esset vera, nisi scientia DEI esset causa rerum: de quo sequenti articulo plura.

5. Tertio probatur autoritate simul & rationibus S. D. in primis hic a. 8. *Scientia DEI est causa rerum, sicut scientia artificis est causa artefactorum;* sed ista non tantum est directiva, sed etiam effectiva, ars enim dicitur proprie loquendo, habitus operationis (1. 2. q. 57. a. 3.) & iste datur processus in productione artificiatum (inquit in 1. dist. 3. q. 1. a. 1. in c.) *Primo. Scientia artificis ostendit finem. Secundò voluntas ejus intendit finem illum. Tertio voluntas imperat actum, per quem educatur opus: circa quod opus scientia artificis ponit formam conceptam: ponere autem formam, sive illam ultimato inducere spectat ad causam efficientem.*

Secundò. Quæ habent convenientiam ad invicem (sicut in scientia reperitur convenientia cum scito) ita ad invicem comparantur, ut vel unum sit causa alterius, vel ambo ab una causa causentur, (ut habet S. Doct. q. 2. de Ver. a. 13.) atqui scientia DEI non est causata à rebus: cum illa sit æterna, hæc in tempore cæperit; neque utrumque potest esse causatum ab aliquo tertio, cum implicet aliquid divinum habere sui causam: relinquitur ergo, quod ipsa DEI scientia sit causa rerum.

Tertio. Si scientia divina non esset causa rerum, tunc in sua veritate formali mensuram acciperet, & dependeret à rebus. Consequens admitti nequit, ergo. Sequela probatur. Scientia, quæ suam certitudinem & veritatem formalem sortitur per commensurationem & adæquationem ad objectum, quia videlicet non ipsa sibi adæquat, & commensurat objectum, sed vice versa adæquatur & commensuratur ipsi objecto; illa pro mensura

suæ veritatis & certitudinis habet objectum, & in ratione mensurati ab ipso dependet: at verò, si divina scientia non est causa rerum, non ipsa sibi commensurat & adequat objectum; sed certitudinem & veritatem suam sortitur per sui commensurationem ad objectum, utpote cuius veritatem supponit; neque ideo res ita sunt, quia DEUS ita cognoscit; sed DEUS ita novit, quia ita sunt: ergo etiam in sua veritate ab objecto mensuratur, ab eoque dependet.

Cerrè ideo nostra scientia mensuram accipit à scibili, quia scibilium veritas objectiva prior est, quàm nostra scientia, eique præsupposita: neque ideo vera est scientia, quia res ipsi, sed quia ipsa rebus consonat, ut enim S. D. in 1. 2. q. 93. a. 1. ad 3. *intellectus humanus est mensuratus à rebus, ut scilicet conceptus hominis non sit verus propter se ipsum, sed dicitur verus ex eo, quòd consonat rebus.* Erg. si divina quoque scientia scibilium veritatem præsupponeret, nec ipsam caularet, jam quoque veritas scientiæ mensuraretur à rebus: ideo namque res cognosceret quia sunt: ideo hoc non alio modo nõsset, quia ita, non aliter sunt; adeoque suæ veritatis perfectionem non à se, sed ab objecto haberet, quod dici non potest: ut enim Boët. 5. de consol. DEUS *præscientiam suam non à rebus creatis, sed à propria simplicitate sortitus est.*

6. Hæc ipsa tamen causalitas hucusque asserta divina scientiæ convenit ex conjunctione cum voluntate divina, ut S. Script. significat ad Eph. 1. dicens: *DEUM omnia operari secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi consilio, quod est actus intellectus, jungitur voluntas. Et ratio est: quòd scientia divina ex se est indifferens, ut sit speculativa, vel practica, ut ponat, vel non ponat effectum, neque ex se habet formalem libertatem. Ut ergo potius sit practica, quàm speculativa, sitque libera rerum causa, indiget aliquo libero principio determinante & inclinante ad certum effectum, quod non est nisi divina voluntas, ceu primum movens & applicans, ac formalis ratio liberæ operationis quæ talis.

Ideo si quando S. Script. productionem rerum divinæ voluntati adscribit, ut Apoc. 4. *per tuam voluntatem facta sunt omnia,* non ideo eandem productionem scientiæ subtrahit, quam aliis locis tribui supra vidimus, sed illud solum significat, utrique potentia tribuendam esse effectivam rerum productionem; voluntati quidem ut primò determinanti; intellectui verò ut imperanti & exequenti.

7. Ex quo etiam capite superfluum censemus po-

tentiam executivam ab intellectu & scientia practica DEI virtualiter distinctam: Tum quia in scripturis citatis immediata rerum productio divino imperio, quod est actus scientiæ practice, tribuitur, ut adeo post illum actum imperii nihil exequendum superfit: tum quia executiva, ut distincta à potentiis rationalibus, pertinet ad gradum sensitivum illius naturæ, quæ ex parte corporis difficultatem sentit ad obediendum rationali imperio, ut proinde virtute quâdam ministeriali indigeat, quæ illa difficultas superetur. Quòd totum ob imperfectionem adjunctâ à DEO exulat.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Opponitur primò duplex autoritas D. Th. primò ex q. 2. de verit. a. 14. in c. ubi dicit: *quòd res non sunt à DEO per scientiam, sed per libertatem voluntatis.* & q. 10. de verit. a. 3. in c. *præscientiam DEI non importare universaliter habitudinem causæ respectu eorum, quorum est, sicut prædestinatio.*

Respondeo. In priori loco mentem & sensum S. Doctoris esse, quòd res non causentur per scientiam DEI, ut præcisè scientia est, tectusa nempe voluntate; sed ut est practica habens adjunctam voluntatem, & vocatur *scientia approbationis*, prout patet ex contextu & claro textu hoc a. 8. ad 3. quem seq. art. commodius referemus.

In secundo verò loco S. D. significat, præscientiam latius extendi, quàm prædestinationem: ista enim cum tantummodò sit bonorum, semper dicitur habitudinem causæ, ad omnia objecta, que attingit; præscientia verò cum sit etiam malorum, non dicitur habitudinem causæ ad omnia objecta, ad quæ se extendit, sed tantum ad bona, respectu quorum habet adjunctum positivum decretum DEI, ideòque est practica & scientia approbationis; respectu malorum verò tantum est scientia speculativa, habens adjunctum tantummodò decretum permissivum.

Oppones secundò. Sicut actus proprius potentia effectivæ est efficere; sic proprius actus potentia intellectivæ est intelligere suum objectum; ergo sicut potentia effectiva non intelligit; sic intellectiva non efficit suum objectum.

Resp. disting. 1. membrum consequentis: potentia effectiva non intelligit, præcisè sub quâ ratione est effectiva, concedo, sub alia, nego: sic neque intellectus efficit præcisè sub qua ratione est speculativus & intellectivus, transeat; sub qua ratione est practicus, imperativus, & efficax, nego consequentiam.

ARTICULUS II.

Quenam DEI scientia sit causa rerum?

SUMMARI A.

1. Explicatur divisio scientiæ in simplici intelligentiæ, & visionis.
2. Est adequata.
3. Una est abstractiva; altera intuitiva.
4. Scientia simplici intelligentiæ est directiva & causativa rerum quasi in actu primo.
5. Sola scientia visionis est causa in actu secundo.
6. Responsio Adversariorum evolvitur.
7. Quomodo rerum existentia pertinet ad objectum simplici intelligentiæ?
8. Scientia quæ est causa rerum, est scientia approbationis.
9. Scientia debet cognoscere objectum, quod causat.
10. Actus imperii, quo creatura producuntur, pertinet ad scientiam visionis.

11. *Authoritates pro causali propositione, ideo erunt creaturæ, quia DEUS scit.*
12. *Eadem causalis est Doctoris Angelici.*
13. *Authoritas Origenis in oppositum soluta à S. Doctore.*
14. *Alie authoritates ex SS. PP. exponuntur.*
15. *Explicantur textus S. Doct.*
16. 17. *Est paritas, sed non adæquata inter scientiam DEI, & artificis creati.*
18. *Scientia visionis non supponit objectum.*
19. *Quomodo decretum efficax habeat existentiam pro objecto?*
20. *Non sequitur, DEUM esse causam malorum.*
21. *Neque sequitur tolli libertatem arbitrii.*

§. I.

Divisio in scientiam simplicis intelligentiæ & visionis.

1. **C**elebris est divisio divinæ scientiæ, quæ absque illi qua intrinseca virtuali distinctione ex parte formalis objecti (sive quæ servans rationem attributi) tantum extrinsecè & connotativè ex parte materialium objectorum dividitur in scientiam simplicis intelligentiæ, & scientiam visionis: quantum illa est scientia divina ut terminata ad quidditates possibles, constitutas extra statum actualis existentiæ. Visionis dicitur eadem divina scientia, prout terminatur ad res ut habentes conjunctum exercitium existendi sive in propria, sive in aliena mensura æternitatis.

2. Hanc divisionem assero esse adæquatam, utpote delumptam ex membris contradictoriè oppositis, quæ medium non admittunt. Aut enim objecta sunt habitura existentiam, & sic terminant scientiam visionis, aut non sunt habitura existentiam, & sic terminant scientiam simplicis intelligentiæ.

3. Ceterum proprietas scientiæ visionis est, quod sit intuitiva, uti e contra simplicis intelligentiæ, quod sit abstractiva. Ratio est, quia per hoc nomina intuitiva distinguitur ab abstractiva, quod illa terminetur ad objectum ut extra causas existentis, & præcens in aliqua duratione, ut enim S. D. q. 2. d. v. a. 3. ad 2. *visio addit supra simplicem cognitionem aliquid extra genus notitiæ, quod est existentia rei*: Atqui sola scientia visionis terminatur ad objecta existentia, sibi que in mensura æternitatis præcens; non autem scientia simplicis intelligentiæ: ergo illa est scientia intuitiva: (ex quo capite etiam vocatur scientia visionis) non autem illa.

His positis controversitur: cuiusnam ex modo expositis scientiis competat efficacia causandi, an illi, quæ dicitur scientia simplicis intelligentiæ, vel potius alteri, quam vocamus scientiam visionis. quæ quidem controversia magni ponderis est in ordine ad sequentes questiones elucidandas. & pro scientia simplicis intelligentiæ pugnant Alenius, Richardus, & plerique Recentiores; pro scientia visionis schola Thomistica.

§. II.

Causalitas effectiva scientiæ visionis adstruitur.

CONCLUSIO. *Esti scientia simplicis intelligentiæ (i. e.) remotè & mediare quasi in actu*
R. P. Metzger, Theol. Schol. Tom. I.

primo (2.) & directiva rerum causa dici possit: (3.) scientia tamen, quæ DEUS in actu secundo res omnes efficit, non est scientia simplicis intelligentiæ, sed visionis. Tam prima, quam secunda pars ostenditur ratione S. Doct. scientia divina ita se habet in mente divina, sicut ars in mente artificis: sed ars in mente artificis prout antecedit determinationem propriæ voluntatis ad opus, ita tantum est causa artefactorum virtute & in actu primo, concurret quoque directivè ad opus artificiarum, ostendendo finem, & exhibendo ideam operis: ergo scientia divina ut antecedit Decretum voluntatis divinæ, sic est causa rerum directiva, & in actu primo.

Tertiæ partis ratio est primò. Illa scientia est causa rerum, quæ sequitur decretum divinæ voluntatis: atqui sola scientia visionis, non verò simplicis intelligentiæ, sequitur & præsupponit decretum divinæ voluntatis: ergo sola scientia visionis, non autem simplicis intelligentiæ scientia est causa rerum. Major est S. Doct. in 1. dist. 39. a. 1. ad 5. dicens: *esse suum (DEI) non subjacet libertati voluntatis, sicut scire operarium creaturæ*. Et a. 3. ad 1. *scire Divinum respectu futurorum est subiectum libertati voluntatis*.

Constat etiam ex duplici capite: primò, quia scientia quæ est causa rerum, est scientia libera, cum DEUS nihil necessariò ad extra operetur: sed scientia libera supponit decretum voluntatis divinæ, seu primum liberum, & rationem omnis libertatis tam divinæ, quam creaturæ; ergo scientia, quæ est causa rerum, supponit Decretum divinæ voluntatis. Secundò: quia scientia practica, quæ est causa rerum, est scientia rerum existentium: sed ista supponit decretum divinæ voluntatis, quia ut in decursu pluribus patebit, existentia creata in esse sive præcens, sive futuro dependet à determinatione divini decreti liberi, & ideo D. Th. de Verit. q. 2. a. 13. dicit: *Scientia DEI secundum quod ordinatur ad opus, quod facit voluntas, tantum est existentium in presenti, præterito, vel futuro*. ergo.

Minor principalis itidem probatur. Diversitas & divisio scientiæ in scientiam visionis & simplicis intelligentiæ accipitur ex objectis materialibus, quod ista sit circa quidditates præcens ab exercitio existendi: illa verò circa res ut habentes exercitium existentiam: sed quidditates possibles non supponunt decretum voluntatis, utpote necessariò connexæ cum omnipotentia divina & objectum scientiæ necessariæ. E contra objectum visionis supponit decretum: eò quod implicet actualis existentia aut futuritio rerum præsupposita decreto divino seu causæ primæ & primo libero, ut infra latius ostendetur: ergo sola scientia visionis, non autem scientia simplicis intelligentiæ præsupponit decretum voluntatis divinæ.

Quod porro scientia visionis in hoc distinguatur à scientia simplicis intelligentiæ, quod sit circa creaturas actuales, & non tantum possibles, vel nunquam habituras actualem existentiam, cum e contra simplicis intelligentiæ scientia quidditatis possibilis, vel ad actualem existentiam.

existentiam nunquam perventura limites non excedat, in terminis habet S. Doct. hic. a. 9. dicens: *quedam licet non sint actus, tamen vel fuerunt, vel erunt, & omnia ista DEUS dicitur scire scientia visionis. Quaedam vero sunt, quae sunt in potentia DEI, vel creaturae, quae tamen nec sunt nec erunt, neque fuerunt, & respectu horum non dicitur habere scientiam visionis, sed simplicis intelligentiae.*

6. Ex hoc ruit Adversariorum responsio, quae dicunt: scientiam quidem simplicis intelligentiae, prout se sola circa possibilia occupatur, non esse rerum causam, esse tamen rerum causam adjunctam efficaci voluntate DEI, cui ratum habetur, ut fiat, quod illa dicitur. Ponit enim haec responsio repugnantiam in adjecto, & hoc ipso tollit scientiam simplicis intelligentiae, quod illam cum efficaci voluntate conjungit: quia ex hac conjunctione objectum simplicis intelligentiae mutatur in objectum visionis, dum de possibili transit in existens, ut ex dicendis patebit, adeoque scientia Divina definit esse simplicis intelligentiae, & accipit denominationem visionis.

7. Neque dicas: ipsam quoque existentiam rerum obijci scientiae possibilem, cum utique & existentia intra quidditatum possibilem cumulum contineatur; praesertim si a rerum essentis non distinguatur? ergo scientia visionis non ideo distinguetur a scientia possibilem, quod ista rerum quidditates, illa existentiam attingat.

Nam Resp. Existentiam in numero quidditatum, quae scientiae simplicis intelligentiae obijciuntur, non comparere ut in actu exercito cum essentia conjunctam, sive sub ratione actu terminantis, sed solum ut in actu signato, & sub ratione possibiliter terminantis, quia non nisi ex libero divinae voluntatis decreto actualem conjunctionem cum essentia accipit, sive illa conjunctio sit per realem compositionem, ut Thomistae volunt, sive per compositionem rationis fundatam nihilominus in reali productione, ut & Adversarii concedunt.

8. Probatur assertio nostra secundo, Scientia DEI, quae est causa rerum, est scientia approbationis, ut habet S. D. hic a. 8. atqui ista non pertinet ad scientiam simplicis intelligentiae, sed ad scientiam visionis, ergo. Minor probatur: scientia determinata ad producendum effectum, & supponens voluntatem beneplaciti non pertinet ad scientiam simplicis intelligentiae; cum scientia simplicis intelligentiae ut sic sit indifferens & praesupposita actui voluntatis; sed scientia approbationis est determinata ad producendum effectum, & supponit voluntatem beneplaciti: ergo scientia approbationis non pertinet ad scientiam simplicis intelligentiae, sed visionis, unde D. Th. cit. a. 8. *Cum forma intelligibilis, inquit, ad opposita se habeat, non produceret determinatum effectum, nisi determinaretur ad unum per appetitum*

9. Probatur tertio. Implicat causari ab aliqua scientia, cujus illa non habet notitiam: ut enim habet vulgatum illud Medicorum: *quod ignorat medicina, non curat*; & constat inductio-

ne omnium habituum intellectualium practicum, & artium, nihil ab ipsis effici, cupis notitia careant: atqui circa creaturas existentes & futuras non versatur scientia simplicis intelligentiae, cum sit scientia possibilem, & ut dicit S. Doct. cit. a. 9. *eorum, quae nec sunt, nec fuerunt, nec erunt unquam*: at contra scientia visionis est eorum, quae vel sunt, vel fuerunt, vel erunt: ergo non scientia simplicis intelligentiae, sed visionis est causa rerum.

Probatur quarto. DEUS producit creaturas per actum imperii, sed actus imperii pertinet ad scientiam visionis: ergo productio creaturarum pertinet ad scientiam visionis. Major supponitur ex dicendis. Minor probatur: actus practicus & liber intellectus pertinet ad scientiam visionis, non simplicis intelligentiae, quia praesupponit voluntatis electionem; sed imperium est actus practicus intellectus proxime procedens & ordinatus ad executionem, seu potius ipsa executio.

§. III.

Creatura sunt futurae, quia DEVS videt.

Facit in confirmationem praesentis doctrinae celebris illa causalis, cujus in §. 1. mentionem fecimus, in qua praecipue notandum, quod SS. PP. voce visionis (ne pro libitu a scientia visionis verba detorqueat cuique liceat) utantur, nam praeter textum sup. allegatum S. Augustinus l. 13. Confess. c. 38. ita loquitur: *Nos itaque, quae tu facisti, videmus, quia sunt, tu autem QUIA VIDES, ea sunt.* Et nos foris videmus quia sunt, & intus, quia bona sunt; Tu autem UBI VIDIISTI facta, ibi vidisti facienda. S. quoque Gregor. 20. Moral. c. 23. *quae sunt, non ab aeternitate ejus IDEO VIDENTUR, QUIA SUNT; sed IDEO SUNT, QUIA VIDENTUR.* Hieronymus l. 32. c. 6. *Non existentia VIDENDO creat, existentia VIDENDO continet.*

Hanc ipsam causalem tradidit Magister sent. in 1. dist. 38. eamque ratione firmavit, cum dixit: *Neque res futura causa sunt praesentiae DEI, licet enim non essent futurae, nisi praesententur a DEO; non tamen ideo praesententur a DEO, quia futura sunt: si enim hoc esset, tunc ejus, quod aeternum est, aliquid existeret causa ab eo alienum, ab eo diceretur; & ex creaturis penderet scientia creatoris creatum esset increati causa, &c.*

Ceterum de mente Doctoris Angelici non est locus dubitandi: nam praeter expositionem Origenis mox allegandam, crebro inculcat, in hoc dist. ferre Divinam humanamque cognitionem, quod illa pendeat & mensuretur a rebus; Divina vero res ipsas mensuret, sibi quae adhaeret; nec proinde illas praesupponat, sed sit prior ipsis rebus. Ita loquitur hic a. 8. ad 3. & infra q. 16. a. 1. Clarissime vero in 1. 2. q. 93. a. 1. ad 3. dicens: *Ratio intellectus Divini aliter se habet ad res, quam ratio humani intellectus: intellectus enim humanus est mensuratus a rebus, ut scilicet conceptus hominis non sit verus propter se ipsum, sed dicitur verus, ex eo quod consonat rebus: intellectus vero Divinus est mensura rerum: quia iniqua quae res in tantum habet*

habere de veritate, in quantum imitatur intellectum Divinum, ut dicitur in 1. p.

Ex quibus sic arguo: si veritas objectiva rerum pendet, cavetur, mensuratur à scientia Divina, tunc illa est causa rerum, estque vera ista causalis: res sunt & erunt, quia DEUS scit esse, vel fore: atqui antecedens est verum ex S. D. ergo & consequens.

Obijciunt nobis Adversarij plures PP. auctoritates, & audent dicere fere omnes PP. contra nostram sententiam conspirare. In primis Orig., ad c. 8. epist. ad Rom. dicentem: non propterea aliquid, quia id scit DEUS futurum, sed quia futurum est, scitur à DEO. Sed mirum est ab Adversariis in suum favorem trahi Originem, quem sibi obijcit, & explicuit pridem S. D. hic. a. 8. Dicendum. quod Origenes locutus est attendens rationem scientiæ, cui non competit ratio causalitatis, nisi adjuncta voluntate, sed quod dicit, ideo præscire DEUM aliqua, quia sunt futura, intelligendum esse secundum causam consequentia, non secundum causam essendi. Sequitur enim, si aliqua sunt futura, quod DEVS ea præscierit; non tamen res future sunt causa, quod DEVS sciat. Rursus eundem Originem q. 2. de verit. a. 14. ad 1. sic exponit: Dicendum est, quod intentio Originis est dicere, quod scientia DEI non est causa, quæ inducit necessitatem in scito, ut ex hoc cogatur aliquid evenire, quia DEVS illud scit. Nec alia mens fuit D. Anselmo, cum in lib. de concordia scripti: si præscientia DEI traheret voluntatem nostram ad id, quod præscivit, DEVS futura libera non præsciret, sed fingeret.

14. Nihilominus obijciunt ulterius Justinum qq. ad Orthodox. respons. 58. dicentem: non est prænotio causa ejus, quod futurum erat, sed quod futurum erat, causa est prænotionis. Hieron. in c. 26. Hierem. non ex eo, quod DEVS scit futurum aliquid, idcirco futurum est; sed quia futurum est, DEVS novit. Damasc. dial. adv. Manichæos, DEVS ea, quæ facturi sumus, præsciat, à nobis proficiscitur. Nam si facturi non essemus, nec ipse quidem, quod futurum erat, præscieret, &c.

Respondeo primò retorquendo argumentum: SS. PP. ab Adversariis allegati absolute negant, quod scientia sit causa ejus, quod futurum est: ergo non est major ratio, cur debeant accipi de scientia visionis, quam de scientia simplicis intelligentiæ: at consequens pugnat contra Adversarios afferentes, scientiam simplicis intelligentiæ esse causam rerum. Certè si nostras auctoritates, quas Adversariis opponimus, ipsis licet interpretari de scientia absolute sumpta, quantumvis SS. PP. utantur verbo visionis, cur in hisce allegationibus SS. PP. solum de scientia visionis & non de scientia simplicis intelligentiæ sint intelligendi, cum utantur absoluto vocabulo scientiæ?

Respondeo secundò, juxta expositionem S. Doct. supra datam: SS. PP. cum negant res ideo esse futuras, quia sciuntur à DEO, loqui de scientia præcise secundum rationem scientiæ, secundum quam non habet causalitatem, cum alioquin scientia foret causa malorum; sed quatenus habet adjunctam voluntatem, estque scientia approbationis. Rursus: cum dicunt res futuras prænotari, quia sunt futura loqui in sensu illativo, non

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. 1.

causali, & secundum causam consequentia, non secundum causam essendi

Adde, quòd plerique SS. PP. uti citatus Damascenus, loquantur de scientia peccatorum, quorum respectu scientia DEI nullam exercet causalitatem, estque non practica, sed speculativa.

§. IV.

Solvuntur objectiones Adversariorum.

Objicies primò ipsum Angelicum Doctorem, 15. q. 2. de Verit. a. 14. in c. dicentem, quòd res non sint à DEO per scientiam, sed per libertatem voluntatis. Et q. 10. de Verit. a. 3. in c. præscientiam DEI non importare universaliter habitudinem causa respectu eorum, quorum est, sicut prædestinatio. Et hic a. 8. dicit: quòd illa scientia est causa rerum, quæ cum ex se sit indifferens ad opposita, ex determinatione voluntatis producit determinatum effectum. Atqui (subsumis) hæc non est scientia visionis: ergo ista non est causa rerum.

Verùm hæc & similia nobis nihil offiunt: Non primum, quia plus illo loco non vult S. D. quàm quòd res non sint à DEO per scientiam, ut præcise habet rationem scientiæ absque adjuncta voluntate, non autem per scientiam ut practicam, & cum decreto voluntatis conjunctam, per quam res causari aliis locis quàm plurimis docet.

Non obest secundum, quia tantum significatur, præscientiam latius extendi, quàm prædestinationem: ista enim cum solummodo sit bonorum, dicit habitudinem cause ad omnia objecta, quæ attingit: illa verò, quia est etiam malorum, non dicit habitudinem cause ad omnia objecta, sed ad bona solum, quia tantum respectu istorum est practica, & conjuncta cum positivo decreto DEI. Non tertium, quia pro nobis contra Adversarios facit: sensus enim est, quòd scientia, quæ secundum se absolute spectata (ideo dicitur ex se) præsuppositivè est indifferens, ut operetur, vel non operetur objectum, adjuncta determinatione voluntatis (quæ jam constituitur practica & scientia visionis) producat determinatum effectum, si autem maneret scientia simplicis intelligentiæ, etiam maneret indifferens, & ut indifferens nihil determinatum produceret. ut enim ipse S. D. hic a. 8. cum forma intelligibilis ad opposita se habeat, non produceret determinatum effectum, nisi determinaretur ad unum per appetitum. Unde & 1. ad Annibald. dist. 38. a. 2. Ex scientia DEI, inquit, non procedit opus, nisi mediante voluntate operante.

Objic. secundò. Juxta S. D. ita se habet scientia visionis ad res creatas, sicut scientia artificis ad res artefactas: sed artifex causat artefacta non per scientiam intuitivam operis artefacti; causat verò per scientiam directivam voluntatis, & ostensivam finis. ergo similiter DEUS res creatas non causat per scientiam intuitivam suorum operum, sed per scientiam directivam, quæ est scientia simplicis intelligentiæ.

16. Respondeo, majorem esse veram, demptis imperfectionibus, licet enim scientia DEI & artificis in hoc conveniant, quòd utraque dirigat, imperet, & intueatur suum opus, est tamen duplex

Q 2

nota

notabilis differentia. Primò, quòd in artifice creato potentia executiva plerumque fit ab intellectu & voluntate realiter distincta, nec proinde per solum imperium efficaciter operetur & exequatur effectum, contra potentia executiva DEI solo intellectu & voluntate operantis ab eius efficaci imperio formaliter immanente & virtualiter transeunte non fit distincta. Secundò, quòd finitè operatione & executione artificis res artefacta non amplius in conservari ab ipso dependeat: unde cognitio (operis jam positi) intuitiva in artifice creato non est amplius practica, sed speculativa. Econtrà omnes creaturæ etiam in conservari dependent ab executiva potentia, & scientia practica DEI, ut enim dicebat D. Gregorius sup. cit. *non existentia videndo creat, & existentia videndo continet*, hoc est, conservat: Itaque in hoc est paritas, quòd sicuti non sola scientia artificis quatenus directiva, sed etiam quatenus per actum imperii applicantis potentiam executivam ad inducendam formam artefacti, ad illud effectivè concurrat; sic etiam divina scientia non solum per directionem & ostensionem finis (quod pertinet ad scientiam simplicis intelligentiæ) sed etiam per efficaciam imperium pertinens ad scientiam visionis insuat in suum opus, in hoc tamen est disparitas, quòd scientia artificis peractâ operatione non amplius practice, sed speculativè veretur circa suum opus; nec proinde amplius fit practica & causativa ipsius: dum tamen divina scientia visionis circa res creatas manet practica & causativa.

18. Objic. tertiò. Scientia supponens suum objectum, non est causa ipsius: sed scientia visionis supponit suum objectum: ergo illud non causat. Minor probatur: primò ex illo Gen. 1. vidit DEUS cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona, ubi productio creaturarum distinguitur ab eorum visione, illique præsupponitur. Secundò quia scientia requirens existentiam ex parte sui objecti, debet illud productum supponere, prout etiam fit in visione oculi corporei: sed scientia visionis hoc ipso quòd fit intuitiva, requirit existentiam exercitam ex parte objecti: ergo debet illud productum supponere.

Confirm. Efficax DEI Decretum præsupponitur ad scientiam visionis, sed illud habet pro termino rerum existentiam, ergo etiam rerum existentia præsupponit ad scientiam visionis.

Resp. neg. min. ad cuius primam probationem Resp. cum Gonet, in illo loco visionem rerum productarum significare scientiam visionis practice conservativam ipsarum, quæ semetipsam tanquam primò productivam præsupponit, & de qua loquitur D. Greg. *existentia videndo continet*.

Ad alteram probationem vel nego vel distinguo maj. scientia requirens existentiam ex parte objecti, si fit limitata & mensurata ab objecto: item si non fit simul eminenter formaliter speculativa & practica, præsupponit objectum, conc. scientia illimitata mensurans objectum, simul eminenter speculativa & practica, nego maj. sed scientia visionis requirit existentiam objecti, ut tamen respectu ipsius fit mensurans, eminenter formaliter speculativa, & practica, conc. secus, nego minorem, & consequentiam.

Ad Confirmationem Resp. Efficax decretum DEI habet pro termino rerum existentiam inchoatam & incompletam, conc. completam nego. ergo rerum existentia inchoata & incompleta præsupponitur scientiæ, transeat: completa, nego: hæc quippe requirit executionem: executio autem pertinet ad imperium, quod est actus scientiæ practice.

Objicies quartò. Si scientia visionis esset causa rerum, sequeretur primò, quòd DEUS esset causa malorum, & peccatorum: quia etiam ista cadunt sub DEI providentiam, & scientiam visionis. Secundò, quòd tolleretur libertas arbitrii: nam suppositio antecedens imponit rebus necessitatem: sed suppositio causalitatis, quæ divina scientia causat actus nostræ voluntatis esset antecedens: ergo causaret necessitatem ipsorum.

Resp. negando utramque sequelam. Et primam probationem distinguo, mala & peccata cadunt sub scientiam visionis, quatenus est scientia permissionis, & conjuncta cum decreto permissivo, concedo, (& sic est scientia purè speculativa, non practica) quatenus est scientia approbationis, conjuncta videlicet cum voluntate & decreto efficaci positivo, nego. atqui tunc solum est practica & causa rerum, quando cum positivo & efficaci decreto approbante conjungitur.

Ad secundæ probationis sequelam Respondeo. suppositio antecedens, quæ non descendit à primo libero, neque ex se profundit libertatem, eandem tollit, conc. quæ descendit à primo libero, & ex se profundit non tantum ipsam rationem entis, sed & modos entis, libertatem, necessitatem, &c. nego. sed de hoc inferius plura.

Colliges ex dictis, scientiam DEI, quatenus est simplicis intelligentiæ, & terminata ad essentias possibiles, esse abstractivam: eandem verò, quatenus est scientia visionis terminata ad res aliquando existentes, sic esse intuitivam: quia intuitiva est & dicitur, quæ considerat rem quatenus substantem exercitio realis existentie; abstractiva verò quæ præscindit à prædicto exercitio.

DISPUTATIO XIII.

DE

Scientia futurorum contingentium.

Gravissima, nec non ad fundandam certitudinem Divinæ prædestinationis necessitè præmittenda, magnoque partium studio semper agitata difficultas est, unde